

BIJLAGE 2

INFORMATIEVOORZIENING

2.1 INLEIDING

Het UWV informeert de cliënten op diverse manieren over hun rechten en plichten. Zo maakt het UWV gebruik van folders / brochures waarin bepaalde onderwerpen aan de orde komen. Verder kan men ook denken aan informatie die telefonisch door medewerkers wordt verstrekt en informatie die een werkcoach in een persoonlijk gesprek verstrekt.

De Nationale ombudsman heeft voor dit onderzoek onder meer de beschikbare folders en werkbriefjes met toelichtingen nader bekeken. Voorts werd instructiemateriaal ten behoeve van de casemanagers (voormalige werkcoaches) bestudeerd. Hierbij maakt de Nationale ombudsman de kanttekening dat de mogelijkheid bestaat dat hij niet over alle stukken beschikt.

Alleen de stukken die vanaf het ontstaan van het UWV per januari 2002 gebruikt zijn, zijn voor het onderzoek nader bestudeerd.

2.2 ANALYSE WERKBRIEFJES EN DE TOELICHTINGEN

De Nationale ombudsman heeft diverse werkbriefjes van UWV Gak, UWV Cadans, UWV CIDP en UWV toegestuurd gekregen. De werkbriefjes van de oude uitvoeringsinstellingen (uvi's) zijn nog een tijd na de start van UWV gebruikt.

UWV Gak

De werkbriefjes van UWV Gak zijn geproduceerd in maart 2002 en september 2002. De werkbriefjes van maart 2002 gebruikte het UWV (Gak) in ieder geval nog voor de periode van 27 oktober 2003 tot en met 23 november 2003.

Het is de Nationale ombudsman niet gelukt om te achterhalen tot welke datum de werkbriefjes van september 2002 in gebruik waren.

Op beide versies van de werkbriefjes moest een uitkeringsgerechtigde bij het kopje 'inkomsten en sollicitaties' invullen of hij in de door UWV Gak opgegeven periode, gewerkt of loon had ontvangen. Als dit het geval was, kon men opgeven of sprake was van een bestaande arbeidsverhouding of zelfstandige. Ook moest men dan het overzicht op de achterkant invullen.

Als toelichting op het overzicht werd meegedeeld dat men bij de betreffende data de uren die men had gewerkt/doorbetaald had gekregen en het loon (exclusief vakantietoeslag) dat men had ontvangen/ nog te goed had, moest invullen.

De in te vullen informatie in de tabel betroffen de data, de gewerkte uren en minuten; het brutoloon per dag; naam van de werkgever en de wisselende inkomsten van de partner per dag.

De toelichting op de werkbriefjes deel A en deel B, dateert van januari 2002. Hierin waarschuwt UWV Gak onder meer dat de verstrekte informatie op juistheid kan worden

gecontroleerd. Opgave van onjuiste informatie of het achterhouden van informatie zou tot een geldboete, of in ernstige gevallen, leiden tot een strafrechtelijk vervolging door de Officier van Justitie. Voor een uitgebreide toelichting op de verplichtingen en rechten werd verwezen naar de brochure 'Als u werkloos bent'.

In de toelichting stond ook dat op deel A men het volgende moest opgeven:

- de sollicitatie-activiteiten;
- de eventuele inkomsten uit arbeid en
- de wisselende inkomsten van de eventuele partner.

Ook wees UWV Gak erop dat de invulinstructies zorgvuldig moesten worden gevolgd. Onjuist of anders invullen van het formulier zou de uitbetalingen van de uitkering kunnen vertragen.

In het geval dat men als zelfstandig ondernemer wilde beginnen, moest de betrokkene zo snel mogelijk contact opnemen met het kantoor dat de WW-uitkering behandelde. Het kantoor zou dan informatie verstrekken over de te volgen procedure.

Deel B was uitsluitend bedoeld voor de volgende situaties:

- men was een opleiding gaan volgen of had een opleiding beëindigd;
- er was een wijziging gekomen in de persoonlijke omstandigheden (persoonlijke gegevens, leefvorm of gezinssituatie);
- er was een wijziging gekomen in het inkomen anders dan uit arbeid had of
- er was een wijziging gekomen in het vaste inkomen van de eventuele partner.

UWV Cadans

Van UWV Cadans heeft de Nationale ombudsman werkbriefjes in het bezit die in december 2001, december 2002 en augustus 2003 zijn geproduceerd.

Het werkbriefje van december 2001 gebruikte UWV Cadans in ieder geval nog om onder meer de sollicitatie-activiteiten en gewerkte uren op te vragen voor de periode van 11 februari 2002 tot en met 10 maart 2002.

De versie uit december 2002 werd nog gebruikt voor de opgave tot en met 18 mei 2003. Waarschijnlijk is dat dit werkbriefje nog werd gebruikt tot het moment dat in augustus 2003 de volgende werd geproduceerd, tenzij in de tussenliggende periode een ander werkbriefje was gedrukt.

De laatst bekende versie, te weten die van augustus 2003, werd nog gebruikt voor het opvragen van gegevens tot met 25 januari 2004.

UWV Cadans stelde in de diverse werkbriefjes onder het kopje 'persoonlijke gegevens' onder meer de volgende vragen:

- bent u nog (gedeeltelijk) werkloos?'
- is er verandering gekomen in het aantal uren dat u beschikbaar bent? Zo ja, wat is de reden van de gewijzigde beschikbaarstelling?

- heeft u in deze periode werkzaamheden verricht? Zo ja, geef hieronder aan bij welke werkgever u heeft gewerkt en geef bij vraag 7, respectievelijk vraag 8, het aantal uren aan dat u gewerkt heeft

De gewerkte uren konden in een tweetal tabellen ingevuld worden.

De eerste tabel betrof de opgave van de gewerkte uren, gedaan in loondienst bij werkgever 1.

Men diende op te geven of er sprake was van contracturen (uren en minuten) of extra- of meeruren of wisselende uren in uren en minuten. Ook moest het totaal aan gewerkte uren per week worden opgegeven.

De tweede tabel was identiek aan de eerste. Het enige verschil was dat bij de tweede tabel men kon aankruizen of men had gewerkt in loondienst bij werkgever 2 en/of als zelfstandige c.q. free-lancer.

Voor het invullen van de tabellen werd verwezen naar de toelichting. In deze toelichting stond dat als men werkzaamheden had verricht als zelfstandige of freelancer, men de gewerkte uren diende in te vullen bij vraag 7, respectievelijk 8, onder het tweede blok.

UWV

De verschillende gedrukte werkbriefjes van het UWV dateren van oktober 2003, januari 2004, maart 2004, oktober 2005, januari 2006, mei 2006 en augustus 2006.

De versies die de Nationale ombudsman heeft van de toelichtingen op de werkbriefjes, zijn gedrukt in juni 2004, januari 2006, oktober 2006 en juni 2007.

Ook ontving de Nationale ombudsman werkbriefjes die de afdeling FPO van UWV sinds 2008 gebruikt in samenlooponderzoeken.

Werkbriefje oktober 2003

Het is de Nationale ombudsman niet duidelijk tot wanneer het werkbriefje uit oktober 2003 is gebruikt. De Nationale ombudsman bezit alleen een niet ingevulde kopie van dit exemplaar.

Dit werkbriefje vertoont tekstueel gezien veel overeenkomsten met de werkbriefjes van UWV Gak.

Men moest opgeven of men in de genoemde periode gewerkt had of loon had ontvangen. Ook hier was er een keuze tussen een arbeidsovereenkomst of zelfstandige.

De toelichting op de in te vullen tabel, meldde eveneens dat men bij de betreffende data de uren moest opgeven die men gewerkt/doorbetaald had gekregen evenals het loon dat men had ontvangen of nog te goed had.

Als inkomsten moest men het brutoloon per dag opgeven.

Werkbriefjes januari 2004

In januari 2004 waren kennelijk twee exemplaren gedrukt en gebruikt.

De eerste versie lijkt in veel opzichten de werkbriefjes van het voormalige (UWV) Cadans. Zo wordt onder het kopje 'persoonlijke gegevens' gevraagd of men nog (gedeeltelijk) werkloos is, of er een wijziging is in het aantal beschikbare uren en indien dit het geval is, wat de reden hiervan is.

Verder wordt gevraagd of men in de periode, in casu 19 april 2004 tot en met 16 mei 2004, werkzaamheden heeft verricht. Indien men deze werkzaamheden als zelfstandige of freelancer had verricht, dan diende men de gewerkte uren in te vullen bij vraag 8.2.

Ook op dit werkbriefje werd uitgegaan van een verschil tussen contracturen en extra of meeruren of wisselende uren in uren en minuten.

Het andere exemplaar kwam qua tekst en lay-out meer overeen met het werkbriefje uit oktober 2003. Ook dit werkbriefje bevatte onder het kopje 'Inkomsten, werkzaamheden en sollicitaties' de vragen of men in de genoemde periode gewerkt of loon had ontvangen en was er een onderscheid tussen een bestaande arbeidsovereenkomst of zelfstandigheid. Ook hier moest men bij een positief antwoord bij de betreffende data de uren opgeven die men had gewerkt/ doorbetaald had gekregen alsmede het loon exclusief vakantietoeslag dat men ontvangen had of nog te goed had. Als inkomsten moest men het brutoloon per dag opgeven.

De Nationale ombudsman heeft de beschikking over een ingevuld exemplaar van deze versie, waaruit blijkt dat UWV dit werkbriefje nog gebruikte om gegevens over de periode 10 april 2006 tot en met 7 mei 2006 op te vragen.

Werkbriefje maart 2004

De Nationale ombudsman beschikt alleen over een blanco exemplaar van dit werkbriefje. De gestelde vragen en de lay-out van het formulier geven het een sterke overeenkomst met de formulieren die UWV Cadans voorheen gebruikte.

De vragen over (gedeeltelijke) werkloosheid en beschikbaarheid stonden onder het kopje 'persoonlijke gegevens'. Ook moest men onder het kopje 'gewerkte uren' aangeven of men in loondienst dan wel als zelfstandige of freelancer had gewerkt. Als men een tweede werkgever had of als zelfstandige / freelancer had gewerkt moest, volgens de toelichting op de vraag, de tweede tabel worden ingevuld.

Toelichting bij de werkbriefjes WW deel A en deel B juni 2004

UWV geeft aan dat de toelichting kort aangeeft wat de verplichtingen zijn als men een WW-uitkering ontvangt en men het Werkbriefje moet invullen. Voor meer informatie over rechten en verplichtingen verwijst UWV naar verschillende brochures die bij CWI en het UWV kantoor liggen waar de WW-uitkering in behandeling is.

Verder vermeldde de toelichting onder meer dat deel A alleen bedoeld was voor het vermelden van:

- sollicitatie-activiteiten;
- eventuele werkzaamheden, zowel betaald als onbetaald;
- de eventuele inkomsten uit arbeid;

- de wisselende inkomsten van de eventuele partner.

Deel B moest alleen opgestuurd worden in de volgende situaties:

- indien met een opleiding was gaan volgen of had beëindigd;
- de persoonlijke omstandigheden (persoonlijke gegevens, leefvorm of gezinssituatie) waren gewijzigd;
- het inkomen anders dan uit arbeid is gewijzigd;
- het vaste inkomen van de partner was gewijzigd;
- men met vakantie ging.

Voorts meldde de toelichting uitdrukkelijk dat als men als zelfstandig ondernemer wilde beginnen, dit niet via het Werkbriefje deel A of B kon worden doorgegeven. Hiervoor moest men zo spoedig mogelijk contact opnemen met een medewerker van het UWV kantoor dat de WW-uitkering in behandeling had. Het UWV zou dan informatie geven over de te volgen procedure.

Werkbriefje oktober 2005

Dit werkbriefje had als onderwerpen: 'solliciteren', 'werken' en 'bijzondere uitkering' en werd door UWV CIDP gebruikt.

Bij 'werken' werd gevraagd of men in loondienst werkte of anders, als zelfstandige of in een politieke functie. Alle drie de categorieën hadden een eigen tabel die kon worden ingevuld.

Alleen als men in loondienst had gewerkt of anders moest zowel het brutoloon per dag c.q. per week als het aantal gewerkte uren en minuten worden opgegeven. Bij de andere twee mogelijkheden kon men alleen het aantal gewerkte uren en minuten opgeven.

Een nadere toelichting hoe het werkbriefje in te vullen, was niet aanwezig. Althans, op het werkbriefje stond geen nadere toelichting. Mogelijk dat er een apart toelichtingsformulier bestaat maar is dit niet naar de Nationale ombudsman toegestuurd.

Werkbriefje januari 2006

Dit werkbriefje doet sterk denken aan de tweede versie van het formulier uit januari 2004. Verschil is dat dit werkbriefje minder vragen stelt dan het eerdere formulier en het als kopje had: 'Inkomsten en werkzaamheden'. Verder repte dit werkbriefje niet langer over Werkbriefje deel A en deel B maar over Werkbriefje WW en het Mutatieformulier WW.

De vraag of men in de genoemde periode gewerkt of loon had ontvangen was wel opgenomen. Ook hier kon men aangeven of dit in een bestaande arbeidsovereenkomst was of als zelfstandige en moest men in die situatie het overzicht aan de achterkant invullen.

Als toelichting bij het in te vullen overzicht stond dat bij de betreffende data de gewerkte/doorbetaalde uren alsmede het loon dat men ontvangen / te goed had moest worden ingevuld. Als inkomsten moest men het brutoloon per dag opgeven.

Omdat de Nationale ombudsman alleen een blanco exemplaar toegestuurd heeft gekregen, is niet met zekerheid te zeggen tot wanneer dit werkbriefje door het UWV werd gebruikt. UWV heeft aangegeven dit formulier tot oktober 2007 te hebben gebruikt.

Toelichting bij het Werkbriefje WW en het Mutatieformulier WW januari 2006

UWV geeft aan dat de toelichting kort aangeeft wat de verplichtingen zijn als men een WW-uitkering ontvangt en men het Werkbriefje moet invullen. Voor meer informatie over rechten en verplichtingen verwijst UWV naar verschillende brochures die bij CWI en het UWV kantoor liggen waar de WW-uitkering in behandeling is.

Verder vermeldde de toelichting onder meer dat het Werkbriefje WW alleen bedoeld was voor het vermelden van:

- sollicitatie-activiteiten;
- eventuele werkzaamheden, zowel betaald als onbetaald;
- de eventuele inkomsten uit arbeid;
- de wisselende inkomsten van de eventuele partner.

Het mutatieformulier moest alleen opgestuurd worden in de volgende situaties:

- indien men een opleiding was gaan volgen of had beëindigd;
- de persoonlijke omstandigheden (persoonlijke gegevens, leefvorm of gezinssituatie) waren gewijzigd;
- het inkomen anders dan uit arbeid is gewijzigd;
- het vaste inkomen van de partner was gewijzigd;
- men met vakantie ging.

Voorts meldde de toelichting uitdrukkelijk dat als men als zelfstandig ondernemer wilde beginnen, dit niet via het Werkbriefje WW of het Mutatieformulier WW kon worden doorgegeven. Hiervoor moest men zo snel mogelijk contact opnemen met het UWV via 0900-9294. Het UWV zou dan informatie geven over de te volgen procedure.

Werkbriefje mei 2006

Deze versie bevat meer vragen onder het kopje 'Inkomsten, werkzaamheden en sollicitaties' en lijkt in dat opzicht zeer sterk op de tweede versie van het Werkbriefje van januari 2004. Dit ondanks een verwijzing naar het Mutatieformulier WW.

Het overzicht van werkzaamheden, alsmede de toelichting daarop aan de achterkant van het formulier blijft ongewijzigd. Ook op dit formulier moet men aangeven of men als zelfstandige of in een bestaande arbeidsovereenkomst heeft gewerkt / loon heeft genoten. Ook hier moet men dan de gewerkte uren die men had gewerkt/ doorbetaald had gekregen opgeven evenals het loon dat men had ontvangen / nog te goed had.

Werkbriefje augustus 2006

Dit werkbriefje is onderverdeeld in de onderwerpen 'solliciteren', 'werken' en 'overig' en werd door UWV CIDP verstuurd.

Onder het kopje 'werken' is een splitsing gemaakt tussen 'gewerkt in loondienst of gelijkgesteld aan loondienst' en 'gewerkt, maar niet in loondienst'.

Als men niet in loondienst had gewerkt, kon men aangeven of men als zelfstandige, als freelancer of in een politieke functie werkzaamheden had verricht.

Het formulier geeft geen nadere uitleg welke uren precies moeten worden opgegeven. Een aparte toelichting die bij het formulier hoorde was niet aanwezig. Onduidelijk is of een dergelijke toelichting nooit heeft bestaan of dat men deze niet heeft kunnen traceren. Aangezien ook dit een niet ingevuld exemplaar betreft, is evenmin te bepalen tot wanneer dit werkbriefje in ieder geval is gebruikt.

Toelichting op het werkbriefje oktober 2006

De opzet van deze toelichting is anders dan de voorgaande. UWV geeft hierin allereerst korte algemene informatie. Zo verwijst UWV naar diverse brochures die beschikbaar zijn op hun website onder 'Werknemer'. Voor nadere vragen kan men op werkdagen contact opnemen met UWV Telefoon.

Ook geeft UWV in het kort aan wat de verplichtingen en de eventuele uitzonderingen zijn en wijst het op de bewaartermijn.

Vervolgens kwam het gedeelte 'invulinstructie'. Hieronder was opgenomen wat men onder de vraag 'solliciteren' moest opgeven, welke codes gebruikt moesten worden bij het beantwoorden van de vraag welk resultaat het had opgeleverd en wat onder sollicitatieactiviteiten werd aangemerkt.

Onder het kopje 'werken', geeft de toelichting onder meer aan dat als men als zelfstandige had gewerkt en er in de desbetreffende periode wijzigingen in de werkzaamheden waren, men op de achterzijde 'Gewerkt, maar niet in loondienst' aan moest kruisen om welke werkzaamheden het ging. Verder moesten de gewijzigde uren en minuten worden vermeld.

Ook werd vermeld dat als men aan had gegeven dat men als freelancer aan het werk was gegaan, het UWV nog schriftelijk een aantal aanvullende gegevens zou opvragen om vast te kunnen stellen of de uren als freelance of als zelfstandig aangemerkt moesten worden.

Vanwege de indeling in onderwerpen lijkt het de Nationale ombudsman waarschijnlijk dat dit de toelichting is die hoort bij het werkbriefje zoals die is opgesteld in augustus 2006 en waar UWV CIDP gebruik van maakte. Gelet op de drukdatum en de kanttekening onder het werkbriefje van augustus 2006, kan nog steeds niet met zekerheid vastgesteld worden of deze toelichting pas in oktober 2006 is opgesteld of eerder.

Werkbriefje mei 2007

Dit werkbriefje is identiek aan de versie van januari 2006. Volgens informatie van UWV had UWV dit werkbriefje tot mei 2008 in gebruik.

Toelichting bij het Werkbriefje WW en het Mutatieformulier WW juli 2007

UWV geeft aan dat de toelichting kort aangeeft wat de verplichtingen zijn als men een WW-uitkering ontvangt en men het Werkbriefje moet invullen. Voor meer informatie over rechten en verplichtingen verwijst UWV naar verschillende brochures die bij CWI en het UWV kantoor liggen waar de WW-uitkering in behandeling is.

Verder vermeldde de toelichting onder meer dat het Werkbriefje WW alleen bedoeld was voor het vermelden van:

- eventuele werkzaamheden, zowel betaald als onbetaald;
- de eventuele inkomsten uit arbeid;
- de wisselende inkomsten van de eventuele partner.

Het mutatieformulier moest alleen opgestuurd worden in de volgende situaties:

- indien men een opleiding was gaan volgen of had beëindigd;
- de persoonlijke omstandigheden (persoonlijke gegevens, leefvorm of gezinssituatie) waren gewijzigd;
- het inkomen anders dan uit arbeid is gewijzigd;
- het vaste inkomen van de partner was gewijzigd;
- men met vakantie ging.

Voorts meldde de toelichting uitdrukkelijk dat als men als zelfstandig ondernemer wilde beginnen, dit niet via het Werkbriefje WW of het Mutatieformulier WW kon worden doorgegeven. Hiervoor moest men zo snel mogelijk contact opnemen met het UWV via 0900-9294. Het UWV zou dan informatie geven over de te volgen procedure.

Verklaring gewerkte uren als zelfstandige onderverdeeld in soort 2008.

UWV heeft meegedeeld dat dit formulier in 2008 is gemaakt. Verder gebruikt alleen de afdeling FPO deze werkbriefjes in de situatie dat naar aanleiding van het samenloopproject, er een nader onderzoek wordt ingesteld. In dat geval worden deze werkbriefjes naar de desbetreffende betrokkene toegestuurd met het verzoek ze ingevuld te retourneren.

Op dit formulier moet men opgeven in welke week van een bepaald jaar men hoeveel uren en minuten heeft gewerkt. Hierbij wordt een onderverdeling gemaakt in 'productief' en 'niet-productief'.

Bij 'productief' staat 'gewerkt'.

Onder 'niet-productief' staan 'administratie', 'acquisitie', 'reizen' en 'overige'. In een voetnoot onderaan het formulier wordt 'overige' verder verklaard. Als voorbeelden hiervan worden gegeven het volgen van opleidingen, het lezen van vakliteratuur, het bezoeken van beurzen etc.

2.3 ANALYSE FOLDERS, BROCHURES EN ANDER SCHRIFTELIJK INFORMATIEMATERIAAL

Januari 2002:

UWV stuurde twee pagina's van een brochure toe, afkomstig van UWV Gak. Volgens opgave van het UWV zou de brochure van januari 2002 dateren en als titel hebben 'Kan ik ook voor mezelf beginnen?'.

In de folder gaat UWV allereerst in op de vraag wanneer iemand als zelfstandig ondernemer wordt aangemerkt. Ook meldt het UWV dat, zodra men als zelfstandige start, een medewerker in een gesprek die zaken zou doornemen.

Verder gaf de folder aan dat men een oriëntatieperiode van drie maanden kon krijgen. Ook gaf de folder uitdrukkelijke voorbeelden van activiteiten aan die binnen de

oriëntatieperiode konden worden verricht. De activiteiten moesten wel op het werkbriefje worden gemeld maar zouden geen invloed hebben op de ww-uitkering. Tijdens de oriëntatieperiode zou men de status van werknemer behouden.

Ook stond expliciet in de folder dat productieve bedrijfsactiviteiten en acquisitie (inclusief reistijd) niet tot eerdergenoemde activiteiten behoorden.

Tot slot vermeldde de folder dat zodra men daadwerkelijk als zelfstandige zou starten, men voor het aantal uren dat men als zelfstandige werkte, niet meer verzekerd zou zijn voor werknemersverzekeringen. Men moest deze uren op het werkbriefje vermelden. In de folder stond uitdrukkelijk dat niet alleen 'productieve uren' moesten worden opgegeven maar ook uren besteed aan bijvoorbeeld het voeren van administratie, inkopen van inventarissen en handelswaar. De ww-uitkering zou met het aantal werkzame uren worden beëindigd.

Hierna enige citaten uit de folder.

“Daadwerkelijk starten

Als u daadwerkelijk gaat starten als zelfstandige, bent u voor het aantal uren dat u als zelfstandige werkt, niet meer verzekerd voor de werknemersverzekeringen (u bent voor die uren geen werknemer meer). Deze uren dient u op uw werkbriefje te vermelden. Hieronder vallen ook uren die u besteedt aan bijvoorbeeld het voeren van administratie of onderhoud aan apparatuur. Het zijn dus niet alleen uw “productieve uren” die u opgeeft.

Voor de resterende uren kunt u nog wel recht hebben op ww-uitkering. U moet zich voor die uren wel houden aan alle geldende voorschriften. Uw ww-uitkering zal dus met het aantal werkzame uren worden beëindigd.

Als u uw werkzaamheden als zelfstandige gaat uitbreiden, leidt dat tot het verdere verlies van uw werknemerschap (en dus uw recht op ww-uitkering). Komt het voor dat u in een week een aantal uren minder werk hebt, dan betekent dit niet dat u meteen weer uw ww-uitkering krijgt. U hebt er immers voor gekozen om voor eigen risico in uw levensonderhoud te voorzien.”

Augustus 2002 'Kan ik ook voor mezelf beginnen? Van een WW-uitkering naar een eigen bedrijf'

In deze maand waren twee folders uitgebracht.

De eerste brochure meldde onder meer dat voor freelancers andere regels gelden en dat daarover contact met het UWV kon worden opgenomen.

Indien men met een eigen bedrijf wilde beginnen, diende men dit bij UWV te melden voordat men zich ging oriënteren. In de oriëntatieperiode van drie maanden kon men onderzoeken of het eigen bedrijf een kans van slagen had. Volgens de folder mocht men tijdens het oriënteren:

- een bedrijfsplan opstellen;
- advies inwinnen bij de Kamer van Koophandel;
- onderzoek doen naar een geschikte vestigingsplaats;
- financiering en vergunningen regelen en
- verzekeringen regelen.

Het regelen van deze zaken zouden geen invloed hebben op de ww-uitkering.

Buiten de oriëntatieperiode vallen in ieder geval:

- het werk voor het bedrijf;
- reistijd;
- binnenhalen van opdrachten inclusief reistijd.

De folder gaf uitdrukkelijk aan dat deze activiteiten wel gevolgen konden hebben voor de uitkering.

Ook stond geschreven dat de uren die aan het eigen bedrijf werden besteed, blijvend van het uitkeringrecht af gingen omdat men voor die uren geen werknemer meer zou zijn.

Tot slot gaf UWV informatie over een experiment: uitkering naast eigen bedrijf. Hierover schreef UWV dat onder bepaalde voorwaarden de regels rondom de WW-uitkering versoepeld konden worden.

Men zou naast het werk als zelfstandige dan de WW-uitkering behouden. Verder zou in de eerste zes maanden 70% van de inkomsten op de uitkering worden ingehouden.

Om in aanmerking te komen voor het experiment, moest men een WW-uitkering hebben en voor 28 september 2004 als zelfstandige starten. Bovendien moest men door CWI in fase 2,3 of 4 zijn ingedeeld.

De tweede folder was nagenoeg identiek aan de eerste op de volgende punten na:

- als oriënterende activiteit was ook opgenomen het aanvragen van een btw-nummer;
- in plaats van advies inwinnen mag men zich inschrijven bij de Kamer van Koophandel en
- men moest voor 28 maart 2005 als zelfstandige starten in plaats van 28 september 2004.

Januari 2003: 'Informatie voor startende zelfstandigen'

Dit betreft informatiemateriaal van UWV Gak dat specifiek bestemd is om de startende ondernemer te informeren over de sociale zekerheid en de gevolgen van het starten als zelfstandige voor diens uitkering.

Allereerst wordt een uitleg gegeven over wat de volksverzekeringen en de werknemersverzekeringen/vrijwillige verzekeringen inhouden.

Vervolgens gaat UWV in op de gevolgen voor de WW-uitkering: zodra sprake is van een daadwerkelijke start als zelfstandige is uitdrukkelijk ervoor gekozen om de WW-uitkering (gedeeltelijk) te beëindigen.

Over de oriëntatieperiode meldde UWV het volgende.

"Dit is de periode voorgaande aan de daadwerkelijke start van het ondernemerschap en duurt in principe drie maanden. In deze periode zal men informatie inwinnen over marktmogelijkheden, vestigingseisen etc. Deze activiteiten kunnen tijdens de oriëntatieperiode als sollicitatieactiviteiten worden aangemerkt, mits men beschikbaar blijft voor de arbeidsmarkt, geen productieve arbeid verricht en blijft voldoen aan de voorwaarden voor een uitkering en zich houdt aan controlevoorschriften.

UWV Gak zal in bepaalde situaties een onderzoek instellen naar de juiste datum waarop daadwerkelijk met de onderneming is gestart. Het is niet altijd mogelijk een scheidslijn te maken tussen de oriënterende fase en de daadwerkelijke start van de werkzaamheden omdat dit afhankelijk is van een combinatie van factoren. Hoelang een oriëntatieperiode duurt verschilt per individueel geval. Op het moment dat daadwerkelijk is gestart met het eigen bedrijf, moet het uitkeringsrecht (gedeeltelijk) worden beëindigd".

Verder deelde UWV mee dat vanaf de daadwerkelijke start van die werkzaamheden voor dat aantal uren die men als zelfstandige werkt niet (langer) als werknemer wordt aangemerkt. Voor die uren heeft men dan geen recht op een volledige WW-uitkering. UWV wijst erop dat uren besteed aan het verkrijgen van opdrachten, aan administratie, aan gesprekken met geldschieters van invloed moeten zijn op de omvang van de werkloosheid. De uitkeringsgerechtigde dient daarom voor zover mogelijk van tevoren goede afspraken te maken met de afdeling WW over de manier waarop controle op het tijdsbeslag mogelijk wordt gemaakt.

Ook wees UWV op de mogelijkheid om mee te doen aan een experiment. Het gaat om het experiment waardoor het voor bepaalde groepen werkloze werknemers mogelijk is werkzaamheden als zelfstandige te gaan verrichten zonder dat zij daardoor de hoedanigheid van werknemer verliezen. In plaats daarvan wordt gedurende zes maanden de WW-uitkering gekort.

Tevens geeft UWV uitgebreide informatie over verzekeringsplicht en wat hieronder moet worden verstaan. In dit verband wordt ook uitgelegd wanneer men arbeid als zelfstandige verricht. Uit het verhaal kan worden afgeleid dat het niet altijd eenvoudig is te bepalen wanneer er sprake is van zelfstandigheid. Het is de onderlinge samenhang die aanwijzingen daartoe geeft. Van geval tot geval zal de afweging van omstandigheden anders kunnen uitvallen. Het kan zelfs voorkomen dat iemand niet voldoet aan bepaalde kenmerken maar dat toch geconcludeerd moet worden dat sprake is van zelfstandigheid.

Vervolgens legt UWV uit wanneer sprake is van niet verzekeringsplichtige arbeid.

Januari 2004: 'Kan ik ook voor mezelf beginnen? Van een WW-uitkering naar een eigen bedrijf'

Deze brochure was identiek aan de brochure van augustus 2002, die eerder is besproken.

Januari 2004: 'Aan welke regels moet ik me houden? Gevolgen voor uw WW-uitkering als u zich niet aan de regels houdt'

In deze folder wijst UWV er onder andere op dat er behoorlijk wat regels zijn waar men zich aan moet houden. Als men zich niet aan de regels houdt dan legt UWV meestal een maatregel op. Veelal wordt de uitkering gekort. Soms krijgt men een boete.

De uitkeringsgerechtigde moet uit zichzelf of op verzoek van UWV alle informatie verstrekken die van invloed kan zijn op de uitkering.

Verder geeft UWV een overzicht van de regels waaraan men zich moet houden. Een van die voorwaarden is het doorgeven van wijzigingen die invloed kunnen zijn op de uitkering. Dit moet binnen een week gebeuren. Als voorbeelden somt UWV op: 'u gaat verhuizen, uw gezinssamenstelling verandert, u vertrekt naar het buitenland voor langere tijd (geen vakantie), u gaat meer of minder uren werken, u gaat vrijwilligerswerk doen of uw inkomsten veranderen'.

In de UWV-brochure van augustus 2002, januari 2004 en april en augustus 2005 "Kan ik ook voor mezelf beginnen? Van een WW-uitkering naar een eigen bedrijf" informeerde UWV zijn klanten over de urenverrekeningen met de passage:

"Wat gebeurt er met uw uitkering?"

De uren die u aan uw eigen bedrijf besteedt, gaan blijvend van uw uitkeringsrecht af. Voor die uren bent u geen "werknemer" meer."

Februari 2005: 'Wat zijn mijn rechten en plichten bij een WW-uitkering? Wat als u zich niet aan de regels houdt?'

UWV geeft in deze brochure aan dat een klant bepaalde rechten heeft. Zo heeft men bijvoorbeeld het recht op het inzien van de eigen gegevens, om bezwaar te maken tegen een besluit van UWV, recht op een goede dienstverlening, recht om iemand mee te nemen en recht om zich te oriënteren op het beginnen van een eigen bedrijf.

Voor dit laatste verwijst UWV naar uwv.nl.

Tegenover de rechten die iedere klant heeft, verwacht UWV dat de klant zich tijdens een uitkering aan een aantal regels houdt.

Deze regels zien op het zelf actie op zoek gaan naar werk, het beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt en het doorgeven van wijzigingen in de persoonlijke situatie.

In een aantal gevallen hoeft een klant niet te solliciteren, bijvoorbeeld als hij zich oriënteert op het beginnen van een eigen bedrijf, als hij ziek is of als hij een opleiding volgt. UWV bericht de klant altijd als deze niet hoeft te solliciteren.

Bij het beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, geeft UWV aan dat de klant in ieder geval beschikbaar moet zijn voor het aantal uren dat hij werkloos is geworden. Wanneer iemand minder uren weer wil gaan werken, kan dat maar in dat geval ontvangt hij voor minder uren een WW-uitkering.

Als een klant een eigen bedrijf wil beginnen, moet hij dit aan UWV doorgeven en met UWV hierover overleggen. Onder bepaalde voorwaarden kan men zich oriënteren op het beginnen van een eigen bedrijf met behoud van uitkering. UWV verwijst voor nadere informatie naar uwv.nl.

Verder moeten klanten in ieder geval altijd doorgeven als er wijzigingen zijn in de inkomsten, men voor meer of minder uren beschikbaar is voor werk of als men meer of minder gaat werken.

Indien de klant zich niet aan de regels houdt wijst UWV op het volgende. UWV beoordeelt het recht op een WW-uitkering aan de hand van de werkbriefjes. De gegevens die een klant toestuurt worden gecontroleerd.

Februari 2005: 'Kan ik ook voor mezelf beginnen? Van een WW-uitkering naar een eigen bedrijf'

Deze brochure is bijna identiek aan de brochure van augustus 2002, die als eerste is besproken. Het verschil is dat in deze brochure niet meer rept over het experiment en de mogelijkheid tot deelname daaraan.

Ook deelt UWV mee dat de verstrekte gegevens gecontroleerd zullen worden. Hierover schrijft UWV onder meer:

"Wat als u zich niet aan de regels houdt?"

Aan de hand van uw werkbriefje beoordelen wij uw recht op een WW-uitkering. De gegevens die u opstuurt controleren wij. Bijvoorbeeld door bij de belastingdienst na te vragen of u inkomsten heeft naast uw uitkering. We doen dat onder andere op deze manier omdat we niet, zoals een werkgever, dagelijks contact met u hebben. Soms doen we een onderzoek, bijvoorbeeld door bij u thuis gegevens te controleren. Controle is nodig om de uitkeringen én de premies die we daarvoor innen betaalbaar te houden voor iedereen. (...)"

Augustus 2005: 'Kan ik ook voor mezelf beginnen? Van een WW-uitkering naar een eigen bedrijf'

Hierin geeft UWV dezelfde informatie als in de folder van februari 2005.

Juli 2006: informatiemateriaal zonder nadere titel

Wat opzet en inhoud betreft, vertoont het een grote gelijkenis met het informatiemateriaal van januari 2003.

Bij het onderdeel over de oriëntatieperiode is in deze folder nog toegevoegd dat het vaststellen van het moment waarop sprake is van een daadwerkelijke start van belang is voor het verzorgen en uitbetalen van de WW-uitkering.

Augustus 2006: 'Kan ik ook voor mezelf beginnen? Van een uitkering naar een eigen bedrijf'

Hierin geeft UWV informatie over het beginnen van een eigen bedrijf vanuit een uitkering. De informatie die hier wordt vermeld heeft alleen betrekking op het starten vanuit een WW-uitkering en niet vanuit een arbeidsongeschiktheidssituatie.

In plaats van een oriëntatieperiode is er nu een startperiode. Na toestemming van de re-integratiecoach kan men zes maanden aan de eigen onderneming werken terwijl men de uitkering behoudt. Er geldt tijdens deze periode geen sollicitatieplicht en er mogen opdrachten worden binnengehaald en uitgevoerd. De inkomsten worden gedeeltelijk met de uitkering verrekend.

Als men ervoor kiest om de WW-uitkering te laten beëindigen voor het aantal uren dat men als zelfstandige gaat werken, hoeft er geen toestemming voor de startperiode worden gevraagd.

Na afloop van de startperiode is het afhankelijk van de situatie of de WW-uitkering (deels) wordt voortgezet of beëindigd.

Januari 2007: 'Kan ik met een uitkering ook voor mezelf beginnen? Van een uitkering naar een eigen bedrijf'

De inhoudelijke informatie van deze brochure is vrijwel gelijk aan die van augustus 2006.

In de brochure van januari 2009 "Kan ik ook voor mezelf beginnen? Van een uitkering naar een eigen bedrijf"

Hierin is onder meer opgenomen:

"Of u kiest voor een lagere uitkering.

U kunt ervoor kiezen om uw WW-uitkering te laten beëindigen voor het aantal uren dat u als zelfstandige gaat werken. (...)

Houd er rekening er wel rekening mee dat u alle uren moet meetellen die u aan uw bedrijf besteedt als u uw werkbriefje invult. Dus ook de tijd die u besteedt aan bijvoorbeeld acquisitie, boekhouding of overleg met financiers."

Brochure: 'Controles, wat heb ik daarmee te maken? Hoe UWV een juiste uitvoering van wetten en regels waarborgt'.

De Nationale ombudsman heeft niet kunnen ontdekken van wanneer deze brochure dateert. In de folder staat onder het hoofdstuk: 'Hoe controleert UWV u als u werknemer bent? Wat houden de controles in?' onder meer het volgende.

"In de periode dat u een uitkering ontvangt, controleren wij regelmatig of gegevens die u opstuurt, zoals inkomstenverklaringen, juist zijn. Ook gaan we bijvoorbeeld bij de Belastingdienst na of u inkomsten heeft gehad naast uw uitkering. Daarnaast kunt u

bijzondere controles krijgen, als wij steekproeven uitvoeren om duidelijkheid te krijgen over specifieke zaken".

2.4 ANALYSE INSTRUCTIEMATERIAAL TEN BEHOEVE VAN CASEMANAGERS (VOORMALIGE WERKCOACHES)

Opleidingspakketten

Het UWV heeft een drietal opleidingspakketten overgelegd die bedoeld waren voor casemanagers. In deze opleidingspakketten werd (onder meer) het onderwerp 'starten als zelfstandige' behandeld. Deze opleidingspakketten zijn gedateerd 1 oktober 2002, december 2004 en 1 oktober 2005. De opleidingspakketten werden behandeld tijdens praktijklessen of workshops.

In het pakket met als datum 1 oktober 2002 werden de (aankomende) casemanagers geïnstrueerd over het Rechten en Plichten gesprek.

Wat betreft de urenverrekening is in het pakket het volgende opgenomen:

"Wie als zelfstandige start, verliest over die uren zijn werknemerschap. De WW-uitkering wordt gekort met het aantal uren van werken als zelfstandige. Als de zelfstandige een uitbreiding geeft aan de uren, dan verliest hij uiteraard weer meer uren als werknemer en er wordt meer gekort op de uitkering. Zou deze zelfstandige vervolgens weer terugvallen op zijn oorspronkelijke aantal uren, dan blijft de uitkering gekort op het hogere aantal uren. De reden is dat verloren werknemerschap niet met delen kan worden teruggegeven."

In een bijlage van het pakket met als titel '*checklist rechten en plichten gesprek*' is bij het onderwerp 'Oriëntatie periode zelfstandigen' het volgende opgemerkt:

"Het verwerven van orders hoort niet bij oriënterende werkzaamheden; dit is productieve arbeid.
Het uitkeringsrecht (of een deel hiervan) wordt beëindigd op het moment dat de oriëntatiefase overgaat in het daadwerkelijk starten van een eigen onderneming. De WW uitkering wordt verminderd met het aantal uren dat de klant heeft gewerkt, ongeacht de verdiensten."

De casemanager wordt voor informatie over de zelfstandige ook verwezen naar de folder 'Kan ik voor mezelf beginnen' (waarvan verondersteld werd dat hij deze ook aan de klant meegaf tijdens het Rechten en Plichtengesprek).

In de twee andere pakketten wordt ingegaan op de volgende vragen. Hoe zit het nu in elkaar wanneer een cliënt voor zichzelf wil beginnen. Wat zijn de rechten en plichten van de cliënt. Wat zijn de gevolgen voor de WW-uitkering? En wat is de rol van de casemanager hierbij?

Er wordt in het pakket uitgelegd welke activiteiten tijdens de oriëntatieperiode mogen en welke niet. Zo wordt aangegeven dat een startende zelfstandige geen bedrijfspand mag inrichten, opdrachten verwerven, acquisitie plegen. Er wordt gemeld dat bij deze activiteiten sprake is van het concreet starten van een bedrijf. *"Zodra een cliënt een van deze activiteiten gaat verrichten, beëindigt hij daarmee de oriëntatieperiode. Feitelijk start hij als zelfstandige."*

De bijlage 'checklist 'rechten en plichten gesprek' is bij deze pakketten niet bijgevoegd.

Over de urenverrekening vermelden beide opleidingspakketten dezelfde informatie als het opleidingspakket van 1 oktober 2002. In beide pakketten wordt daaraan het volgende toegevoegd.

"Als een werkloze werknemer naast zijn uitkering werkzaamheden als zelfstandige verricht moet hij dus opgeven hoeveel uren per week hij met die werkzaamheden bezig is. Die opgave is door ons nauwelijks te controleren. Daarom is het zaak om zo mogelijk tevoren afspraken te maken met de werknemer over de manier waarop controle mogelijk wordt gemaakt. De uren die worden besteed aan het verwerven van opdrachten, de administratie, etc worden nogal eens vergeten. Dit zijn echter wel uren die van invloed zijn op de omvang van de werkloosheid. "

Zowel bij het opleidingpakket van 2004 als bij die van 2005 is een vragenlijst bijgevoegd. Het was de bedoeling dat die vragenlijst werd gebruikt bij het gesprek met een zelfstandige.

In de vragenlijst wordt de casemanager erop gewezen dat een werknemer die als zelfstandige gaat werken, het recht op WW-uitkering verliest vanaf het moment dat daadwerkelijk wordt gestart met de werkzaamheden.

"Het recht gaat verloren naar rato van het aantal uren dat als zelfstandige wordt gewerkt. Tijdens de oriëntatieperiode die vooraf gaat aan de daadwerkelijke start van het ondernemerschap, zoals het onderzoeken van de marktmogelijkheden, financiering, vestigingseisen e.d. bestaat recht op uitkering. Er mag geen productief werk worden verricht."

De casemanager diende het besprokene in een gespreksverslag vast te leggen en de werknemer te wijzen op de eventuele consequenties voor zijn of haar uitkering.

Handboek WW

Het UWV heeft aangegeven dat het handboek vanaf 2002 gelijk is gebleven wat betreft het onderwerp zelfstandigen. Er is op een gegeven moment wel informatie bijgevoegd over de startersregeling, die 1 juli 2006 in werking is getreden.

In het handboek WW (onder het kopje 305.4 Verlies en herkrijgen werknemerschap) is over de urenverrekening het volgende opgenomen:

“Als een werkloze werknemer naast zijn uitkering werkzaamheden als zelfstandige verricht moet hij dus opgeven hoeveel uren per week hij met die werkzaamheden bezig is. Die opgave is door ons nauwelijks te controleren. Daarom is het zaak om zo mogelijk tevoren afspraken te maken met de werknemer over de manier waarop controle mogelijk wordt gemaakt. De uren die worden besteed aan het verwerven van opdrachten, de administratie, etc worden nogal eens vergeten. Dit zijn echter wel uren die van invloed zijn op de omvang van de werkloosheid.”

En ook:

“Vanaf het moment dat de werknemer werkzaamheden als zelfstandigen gaat verrichten, verliest hij zijn werknemerschap voor het aantal uren waarin hij als zelfstandige bezig is’.”

Instructiematerialen ten behoeve van WW-beoordelaars

Het UWV heeft een paar documenten (instructiemateriaal) overgelegd welke bestemd was voor WW-beoordelaars (werkzaam op de Backoffice). In deze documenten kwam ook het onderwerp starten als zelfstandige aan de orde. De documenten dateren allemaal uit de periode tussen 2 september 2002 en april 2003.

In het document 'Duur/herleven' (welke tijdens een praktijkles werd behandeld) wordt de beoordelaar geïnformeerd over de duur en herleving van het uitkeringsrecht in zijn algemeenheid en in specifieke gevallen, bijvoorbeeld in het geval van een zelfstandige.

Over de urenverrekening wordt het volgende opgemerkt.

“Iemand die als zelfstandige is begonnen of niet verzekeringsplichtige arbeid heeft verricht, verliest zijn werknemerschap. Dat betekent dat over die uren geen uitkering WW kan worden verstrekt.”

In het document 'Kernles 2 Werkbriefje met inkomsten, werken tijdens WW'

wordt uitgelegd hoe de WW-beoordelaars gewerkte uren en /of eventuele inkomsten (die op een werkbriefje vermeld staan) moet verwerken in het (WWO-) systeem. Dit document, gedateerd

12 november 2002, diende als ondersteuning tijdens een praktijkles voor (aankomende) WW-beoordelaars.

Over de urenverrekening:

“Een verzekerde met een GAA (gemiddelde arbeidsuren) van 28 uur gaat voor 3 uur per week als zelfstandige werken. Hij heeft nog geen verdiensten met deze werkzaamheden. Omdat het zelfstandige werkzaamheden betreft, is er sprake van een gedeeltelijke beëindiging van het recht. De uitkering wordt met 3 uur verminderd.

In deze week wordt dan aan uitkering betaald: $25/28 \times (\text{dagloon} \times 70\% \times 100/108) \times 5$ (dagen).”

En ook:

“Iemand die als zelfstandige werkt of gaat werken, verliest voor die uren het werknemerschap.”

In het script voor '*digitale basisopleiding Uitkeren van april 2003*' wordt het volgende vermeld over de urenverrekening:

“Wat aanmerken als gewerkte uren als zelfstandige

Het aantal gewerkte uren als zelfstandige is een moeilijk te definiëren zaak: voor een zelfstandige zijn immers niet alleen de uren dat hij daadwerkelijk in zijn eigen winkel staat productieve uren, maar ook de uren die hij als adviseur bij zijn klanten doorbrengt. Ook de tijd die hij kwijt is met het werven van klanten, met de inkoop van zijn waren of met de administratie, met het regelen van opslagruimte of kredietfaciliteiten moeten als gewerkte uren worden gerekend, al zijn dit misschien geen productiewerkuren.

Afspraken opgave gewerkte uren

Als iemand te kennen geeft als zelfstandige te willen beginnen, moet er een goede afspraak gemaakt worden met hem over hoe hij zijn gewerkte uren gaat registreren.

Het is mogelijk dat deze gesprekken met een medewerker van de buitendienst plaats vinden.

Deze zal hem vragen hoe zijn ondernemingsplan eruit ziet en aan de hand hiervan zullen de verzekerde en de buitendienstmedewerker tot een afspraak moeten komen hoeveel uren per week er gemiddeld aan zijn onderneming gewijd worden. Daarbij wordt dan rekening gehouden met allerlei activiteiten die weliswaar niet direct tot de productieve uren gerekend kunnen worden maar waarin wel gewerkt wordt aan de onderneming en die dus op de uitkeringsuren in mindering moeten worden gebracht. Op basis van deze afspraak wordt dan ook de WW-uitkering gekort, zodra verzekerde daadwerkelijk als ondernemer start.”

